

Висновки:

- за результатами дослідження наявних теорій лояльності виділено два основних підходи до її дефініції: поведінковий та настановний;
- відповідно до поведінкового підходу, лояльність трактується як ступінь готовності працівника продовжувати роботу на підприємстві; бажання зберігати належність до нього; поведінка, яка схвалюється і виходить за рамки формальних вимог; згідно з настановним підходом, лояльність визначається як соціально-психологічна настанова працівника, в його рамках виділяють: концепцію нормативної лояльності, концепцію емоційної лояльності, концепцію ціннісної лояльності;
- за результатами систематизації наукових підходів до розглядання питань, пов'язаних із лояльністю персоналу, виділено такі поняття: залученість до трудового процесу, самовідданість, зобов'язання перед підприємством, задоволеність працею, благонадійність, прихильність, патріотизм, вірність підприємству, командний дух, ідентифікація, організаційне громадянство; в наявних наукових підходах ці поняття розглядаються як: окремий аспект лояльності, синонім лояльності, передумова лояльності, наслідок лояльної поведінки;
- лояльність персоналу підприємства доцільно визначити як конструктивну організаційну поведінку, що характеризується позитивним ставленням персоналу до підприємства і базується на задоволеності працею, узгодженості його та підприємства інтересів і цілей; при цьому під управлінням лояльністю персоналу варто розуміти цілеспрямований вплив на чинники, що її формують, з метою забезпечення її подальшого розвитку і зміцнення;
- до складових лояльності доцільно віднести: задоволеність працею (нижчий рівень), благонадійність, залученість до трудового процесу (середній рівень), прихильність, організаційне громадянство (вищий рівень лояльності).

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є розроблення науково-методологічного підходу до оцінки рівня лояльності персоналу підприємства.

Література

1. Армстронг М. Практика управления человеческими ресурсами / М. Армстронг. – СПб. : Изд-во "Питер", 2004. – 832 с.
2. Ньюстром Дж. В. Организационное поведение : пер. с англ. / Дж.В. Ньюстром, К. Дэвис; под ред. Ю.Н. Каптуревского. – Сер.: Теория и практика менеджмента. – СПб. : Изд-во "Питер", 2000. – 448 с.
3. Кибанов А.Я. Управление персоналом организации / А.Я. Кибанов. – Сер.: Высшее образование. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2005. – 301 с.
4. Управление персоналом : учебник / И.Б. Дуракова и др. / под общ. ред. И.Б. Дураковой. – Сер.: Высшее образование. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2009. – 570 с.
5. Оксина К.Э. Организационное поведение : учебник / К.Э. Оксина. – М. : Изд-во КНОРУС, 2009. – 480 с.
6. Спивак В.А. Организационное поведение и управление персоналом / В.А. Спивак. – Сер.: Учебники для вузов. – СПб. : Изд-во "Питер", 2000. – 416 с.
7. Психология менеджмента : учебн. [для студ. ВУЗов] / под ред. Г.С. Никифорова. – Сер.: "Учебник для вузов". – Изд. 2-ое. [перераб. и доп.]. – СПб. : Изд-во "Питер", 2004. – 639 с.
8. Карташова Л.В. Управление человеческими ресурсами : учебник / Л.В. Карташова. – Сер.: Учебники для программ МВА. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2005. – 236 с.
9. Красовский Ю.Д. Организационное поведение : учебн. пособ. [для студ. ВУЗов] / Ю.Д. Красовский. – М. : Изд-во ЮНИТИ, 1999. – 472 с.
10. Харский К.В. Благонадежность и лояльность персонала / К.В. Харский. – СПб. : Изд-во "Питер", 2003. – 496 с.
11. Aranya N. An empirical study of theories of organizational and occupational commitment / N. Aranya, D. Jacobson // Journal of Social Psychology. – 1975. – Vol. 97.

12. Дейнека О.С. Лояльность как компонент экономической культуры / О.С. Дейнека. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.licpublic.com/index.php>.
13. Калабин А. Как развить лояльность персонала / А. Калабин // Кадровое дело. – 2004. – № 8. – С. 43-47.
14. Корнеева И. Лояльность персонала / И. Корнеева. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.trainings.ru/library/dictionary/loyalnost>.
15. Чумарин И.Г. Люди и организации: деструктивное противодействие / И.Г. Чумарин // Люди и организации : сб. тез. III Всерос. конф. – СПб., 2000. – С. 63-64.
16. Kanter R.M. Commitment and social organization: A study of commitment mechanisms in Utopian communities / R.M. Kanter // American Sociological Review. – 1968. – Vol. 33. – Pp. 499-517.
17. Маргура М.И. Современные персонал-технологии / М.И. Маргура, М.Б. Курбатова // Управление персоналом. – 2001. – № 6. – С. 45-50.
18. Buchanan B. Building organizational commitment: The socialization of managers in work organizations / B. Buchanan // Administrative Science Quarterly. – 1974. – Vol. 19. – Pp. 533-546.
19. Galbraith J.K. Economics and Public Purpose / J.K. Galbraith. – New York : Signet, 1973. – 176 p.
20. Корнеева И. Лояльность персонала / И. Корнеева. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.trainings.ru/library/dictionary/loyalnost>.
21. Чистякова Т.Н. О лояльности, организационных конфликтах и развитии организации (заметки на полях исследования) / Т.Н. Чистякова. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.rekrutng.ru/pochitat.html7s339>.

Сардак Е.В. Исследование теоретических аспектов управления лояльностью персонала предприятия

Систематизированы концептуальные взгляды на определение сущности лояльности персонала; исследованы существующие теории лояльности. Выявлены особенности поведенческого и установочного подходов к дефиниции "лояльность". Рассмотрен терминологический аппарат, который применяется в контексте управления лояльностью персонала. Предложено определение термина "лояльность персонала" на основе интегрированного подхода. Уточнен состав лояльности персонала. Представлено авторское определение понятия "управление лояльностью персонала".

Ключевые слова: персонал, предприятие, управление персоналом, лояльность, концепция, управление лояльностью.

Sardak O.V. The Study of the Theoretical Aspects of Enterprise Personnel Loyalty Management

Conceptual views on the determination of the essence of personnel loyalty are systematized. The existent theories of loyalty are investigated. The peculiarities of the behavioural and adjusting attitudes towards the definition of the term "loyalty" are highlighted. A terminology body that is used in the context of personnel loyalty management is considered. The determination of the term "personnel loyalty" on the basis of integrated approach is offered. The essence of personnel loyalty is specified. The concept "personnel loyalty management" is presented.

Keywords: personnel, enterprise, personnel management, loyalty, conception, loyalty management.

УДК 330.341.1:338.49

Аспір. М.О. Жук; доц. В.В. Здрок, канд. техн. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ВЕЛИЧИНИ ВНУТРІШНІХ ВАЛОВИХ ЗАОЩАДЖЕНЬ УКРАЇНИ

Проаналізовано динаміку одного з основних показників економічної діяльності домогосподарств України на макроекономічному рівні – внутрішніх валових заощаджень. Для дослідження використано інструментарій економетричного моделювання.

На підставі побудованої авторегресійної моделі інтегрованого рухомого середнього досліджено реакцію величини внутрішніх валових заощаджень на шоки від інновацій, проаналізовано графіки фактичних та теоретичних значень автокореляції та часткової автокореляції побудованої моделі, а також здійснено прогнозування динаміки показника внутрішніх валових заощаджень України.

Ключові слова: економічна діяльність домогосподарств, внутрішні валові заощадження, економетричне моделювання, авторегресійна модель рухомого середнього.

Постановка проблеми. Хоча економісти останніх десятиліть намагаються систематично аналізувати економічну поведінку домогосподарств та їхніх членів, домогосподарства залишаються однією з найменш досліджених ланок економічної системи. Одним з основоположників дослідження економічної діяльності домогосподарств є американський вчений Г.С. Беккер, який отримав Нобелівську премію 1992 р. у галузі економіки за вивчення поведінки домогосподарств. Перші економічні дослідження домогосподарств проводив ще британський економіст Т.Р. Мальтус, але завдяки Г.С. Беккеру, зокрема його праці [7], вивчення домогосподарств вийшло на порядок денний сучасної західної економічної науки (цей напрям отримав назву "New Home Economics"). Вивчення функціонування, поведінки та сутності діяльності домогосподарств на пострадянському просторі вчені почали проводити лише з часу розпаду СРСР, оскільки у радянській економічній науці з ідеологічних причин феномен домогосподарств взагалі не визнавався та не вважався вартим дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сьогодні на пострадянському просторі проблематику економічної діяльності домогосподарств активно розглядають та досліджують вчені-економісти С.А. Белозьоров [1], Т.О. Кізіма [3], О.В. Кузик [4], М.І. Савлук [2], Ю.Ю. Станкевич [5], С.А. Шашнов [6] та інші.

Серед основних складників економічної діяльності домогосподарств варто виділити функцію заощадження. Українські економісти вважають, що заощадження домогосподарств можуть стати альтернативою залучення іноземного капіталу, банківських кредитів, бюджетних коштів для фінансування реального сектору економіки України і мають значний потенціал в інвестуванні. М.І. Савлук наголошує, що першим цільовим призначенням заощаджень населення на макроекономічному рівні є забезпечення ресурсами фінансового ринку [2]. Основними проблемами, які стоять на шляху використання цих ресурсів, є недовіра населення до фінансових інституцій, державних гарантійних фондів та слабкий розвиток фінансового ринку в Україні. Додатковим чинником стала ще й світова фінансова криза 2008 р. з її особливостями перебігу в Україні, а також політична нестабільність у країні протягом тривалого часу.

Іншою макроекономічною ціллю заощаджень домогосподарств М.І. Савлук вважає стимулювання продуктивності суспільної праці, через психологічну впевненість "у завтрашньому дні", можливість задовольняти домогосподарством ще неактуальних чи неусвідомлених сьогодні потреб [2].

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз динаміки показника внутрішніх валових заощаджень України на підставі побудованої економетричної моделі та прогнозування його значень.

Об'єктом дослідження у запропонованій роботі система економічної діяльності домогосподарств України. Предмет дослідження – внутрішні валові заощадження України, які включають в себе також заощадження домогосподарств.

Виклад основного матеріалу. Американські вчені Дж.П. Бокс та Г.М. Дженкінс у 1976 р. вперше запропонували застосування для економетричного дослідження економічних об'єктів, процесів, явищ моделей, які поєднують у собі авторегресійні процеси та процеси рухомого середнього – так званих авторегресійних моделей рухомого середнього (ARMA-моделей) [8]. Змішаний ARMA (p, q)-процес в узагальненому виді можна представити за допомогою моделі:

$$y_t = \mu + \gamma_1 y_{t-1} + \gamma_2 y_{t-2} + \dots + \gamma_p y_{t-p} + \varepsilon_t + \theta_1 \varepsilon_{t-1} + \dots + \theta_q \varepsilon_{t-q}, \quad (1)$$

де: y_t – ендогенна змінна; $y_{t-\tau}$, $\tau = \overline{1, p}$ – лагові значення ендогенної змінної; $\gamma_1, \gamma_2, \dots, \gamma_p$ – параметри при лагових значеннях ендогенної змінної; ε_t – випадкова величина; $\varepsilon_{t-\tau}$, $\tau = \overline{1, q}$ – лагові значення випадкової величини; $\theta_1, \theta_2, \dots, \theta_q$ – параметри при лагових значеннях випадкової величини; μ – вільний член рівняння регресії; p – порядок авторегресійного процесу, q – порядок процесу рухомого середнього, t – періоди часу.

Побудова моделей виду (1) охоплює такі етапи:

- перевіряння динамічного ряду на стаціонарність (за необхідності, статистичні дані приводять до стаціонарного виду за допомогою різницевого процесу);
- ідентифікація моделі та оцінювання її параметрів (зазвичай, на цьому етапі будують велику кількість можливих форм моделі (1) і за допомогою статистичних критеріїв визначають найкращу);
- діагностування моделі.

У випадку, коли динамічний ряд, на підставі даних якого будують модель, виявиться нестационарним і для його приведення до стаціонарного виду застосовують різницевий процес, до характеристик моделі додають ще порядок інтегрованості (така модель має назву ARIMA-модель). Кожному порядку інтегрованості відповідає процес знаходження різниць між сусідніми значеннями статистичних даних, тобто інтегрованість першого порядку означає, що при побудові моделі використано різниці початкових даних першого порядку, інтегрованість другого порядку означає, що процес знаходження різниць ще раз застосовано тощо.

Економетричну модель, яка описує ARIMA(p, d, q)-процес, в узагальненому виді записують так:

$$\Delta^d y_t = \mu + \gamma_1 \Delta^d y_{t-1} + \gamma_2 \Delta^d y_{t-2} + \dots + \gamma_p \Delta^d y_{t-p} + \varepsilon_t - \theta_1 \varepsilon_{t-1} - \dots - \theta_q \varepsilon_{t-q}, \quad (2)$$

де $\Delta^d y_t$ – інтегроване значення ендогенної змінної d -го порядку.

Під час дослідження динаміки показника внутрішніх валових заощаджень України використано дані з 1992 по 2012 рр., отримані зі статистичної бази даних Світового Банку [11]. Діагностування даних, оцінювання параметрів моделей та перевіряння моделей на адекватність здійснювали за допомогою програмної системи Eviews 7.1. Для того щоб перевірити динамічний ряд на стаціонарність, застосовують методи візуального аналізу цього ряду, а також здійснюють перевіряння за допомогою формальних статистичних тестів наявності одиничних коренів у динамічному ряді. Спочатку перевіряння динамічного ряду показника внутрішніх валових заощаджень здійснено за допомогою візуального аналізу даних (рис. 1).

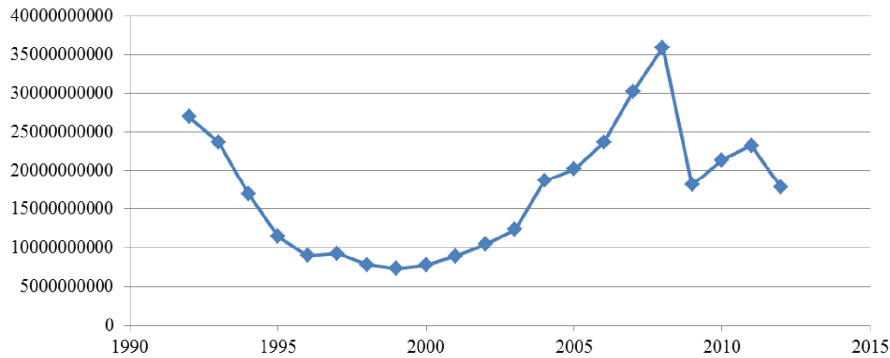

Рис. 1. Динаміка величини внутрішніх валових заощаджень України (дол. США)

На основі візуального аналізу динаміки величини внутрішніх валових заощаджень України можна зробити висновок про стаціонарність процесу, проте варто зазначити, що з 1999 р. показнику характерна чітка тенденція до зростання, що може визначити процес як нестационарний.

Для формальної перевірки результатів візуального аналізу статистичних даних величини внутрішніх валових заощаджень проведено розширене тестування Дікі-Фуллера, запропоноване американськими вченими Д.А. Дікі та В.А. Фуллером у 1979 р. [9]. Під час цього тестування було висунуто нульову гіпотезу про наявність одиничного кореня для значень показника внутрішніх валових заощаджень України. Емпіричне значення статистики Дікі-Фуллера становило $-1,7889$, критичне значення для прийняття нульової гіпотези з довірчою ймовірністю $0,99$ становить $-3,8086$. Оскільки емпіричне значення статистики Дікі-Фуллера більше, ніж критичне, то нульову гіпотезу про наявність одиничного кореня для значень показника внутрішніх валових заощаджень України відкинути не можна. Зазначимо також, що під час цього тестування оцінено, що динамічний ряд величини внутрішніх валових заощаджень України нестационарний з ймовірністю $0,3747$.

Наступним проведено тестування Філіпса-Перрона, яке ці американські вчені запропонували у 1988 році [10]. Під час цього тестування висувалася нульова гіпотеза про наявність одиничного кореня для значень показника внутрішніх валових заощаджень України. Емпіричне значення статистики Філіпса-Перрона для наших даних становить $-1,8338$, критичне значення для прийняття нульової гіпотези з довірчою ймовірністю $0,99$ становить $-3,8086$. Оскільки емпіричне значення статистики Філіпса-Перрона більше, ніж критичне, то нульову гіпотезу про наявність одиничного кореня для значень показника внутрішніх валових заощаджень України відкинути не можна. Зазначимо, що на основі проведеного тестування динамічний ряд показника внутрішніх валових заощаджень України нестационарний з ймовірністю $0,3545$.

Оскільки первинні дані виявились нестационарними, для побудови адекватної ARIMA-моделі необхідно обчислити їхні різниці першого порядку та провести тестування динамічного ряду цих різниць на нестационарність.

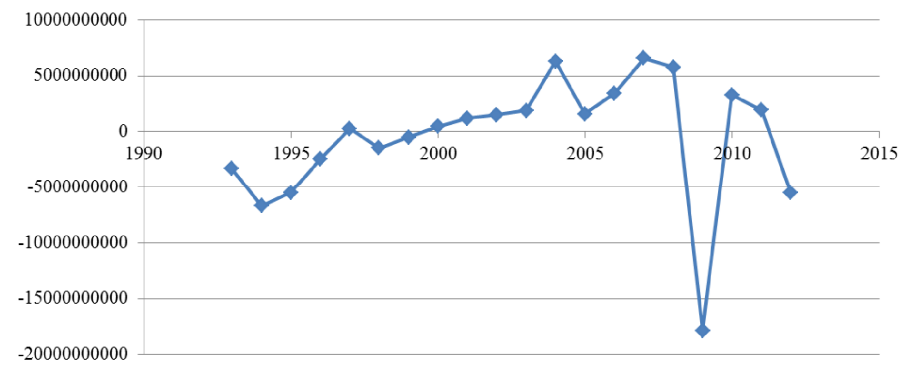

Рис. 2. Динаміка різниць першого порядку для показника внутрішніх валових заощаджень України (дол. США)

Під час розширеного тетування Дікі-Фуллера динамічного ряду різниць першого порядку для показника внутрішніх валових заощаджень України (рис. 2) емпіричне значення статистики Дікі-Фуллера становило $-4,0694$, критичне значення статистики для прийняття нульової гіпотези про наявність одиничного кореня для значень показника внутрішніх кредитів приватному сектору України з довірчою ймовірністю $0,99$ становить $-3,8315$. Оскільки емпіричне значення статистики Дікі-Фуллера менше, ніж критичне, то нульову гіпотезу можна відкинути і з довірчою ймовірністю $0,99$ стверджувати, що процес першого порядку інтегрованості не має одиничних коренів.

Тестування Філіпса-Перрона значень різниць першого порядку показника внутрішніх валових заощаджень України (рис. 2) також підтвердило їхню стаціонарність: емпіричне значення статистики Філіпса-Перрона становило $-4,0694$, критичне значення для прийняття нульової гіпотези з довірчою ймовірністю $0,99$ становить $-3,8315$, тобто з довірчою ймовірністю $0,99$ гіпотезу про наявність одиничного кореня можна відкинути.

Здійснений аналіз динамічного ряду показника внутрішніх валових заощаджень України дає підстави стверджувати, що для його дослідження необхідно використовувати ARIMA-моделі першого порядку інтегрованості.

Наступним кроком дослідження є оцінювання параметрів ARIMA(p, I, q)-моделі для визначення оптимального порядку авторегресійно процесу p та порядку процесу рухомого середнього q на основі статистичних критеріїв. На цьому етапі вибрано ARIMA(1, 1, 4)-моделі.

Оцінену модель, яка описує ARIMA(1, 1, 4)-процес формування показника внутрішніх валових заощаджень України, записують так:

$$\Delta^1 y_t = -53766729,4575 - 0,4372\Delta^1 y_{t-1} + \varepsilon_t + 0,3826\varepsilon_{t-1} - 0,0882\varepsilon_{t-2} + 0,3998\varepsilon_{t-3} + 0,8166\varepsilon_{t-4} \quad (3)$$

Економетричні характеристики моделі (3) представлено в табл.

Табл. Економетричні характеристики ARIMA(1, 1, 4)-моделі.

Характеристика	Значення
Відношення детермінації	0,385429
Стандартна похибка рівняння регресії	5254980582,2962
F-статистика	1,630593
Критерій Акаїка	47,85485
Критерій Шварца	48,15309
Критерій Ханнана-Квіна	47,90533
Статистика Дарбіна-Вотсона	1,972225

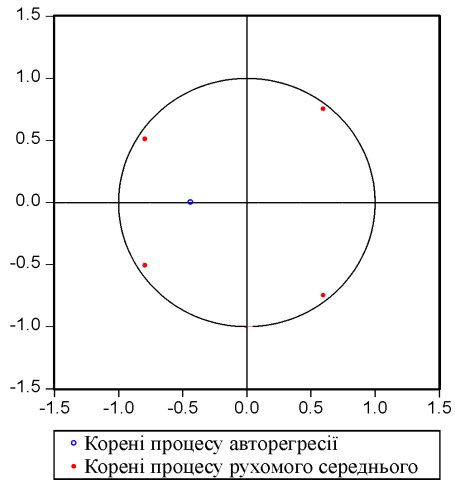

Рис. 3. Обернені корені полінома моделі (3)

Значення обернених коренів авторегресійних процесів і процесів рухомого середнього моделі (3) представлено на рис. 3.

Оскільки обернені корені авторегресійного процесу та процесу рухомого середнього менші за одиницю (рис. 3), то це свідчить про стаціонарність та зворотність запропонованої ARIMA(1, 1, 4)-моделі.

Корелограми графіків автокореляції та часткової автокореляції моделі (3) протягом 16-ти лагових періодів представлено на рис. 4.

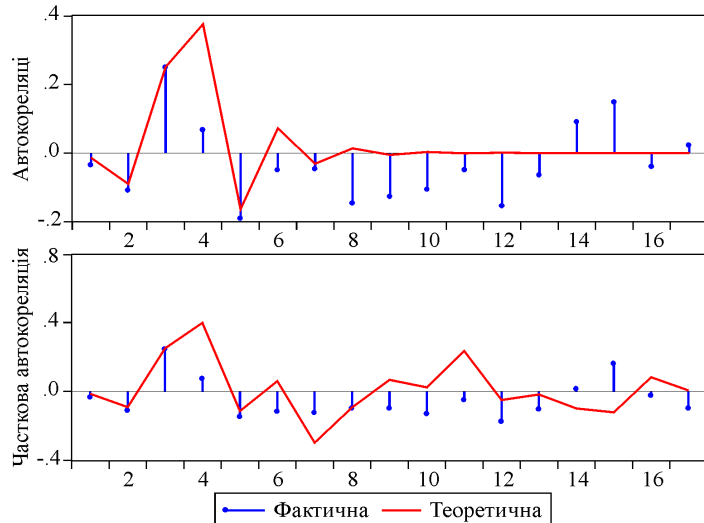

Рис. 4. Графіки фактичних і теоретичних значень автокореляції та часткової автокореляції моделі (3)

Графіки фактичних та теоретичних значень автокореляції та часткової автокореляції моделі (3) вказують на адекватність побудованої моделі та стаціонарності процесу. Графік теоретичної автокореляції у четвертому періоді значно перевищує фактичне значення, але в наступних періодах різко зменшується і досягає нуля. Графіку теоретичної часткової автокореляції характерні коливання із затухаючою амплітудою, тобто графік теоретичної часткової автокореляції також наближається до нуля, але повільнішими темпами.

З моделлю (3) проведено перевірку реакції показника внутрішніх валових заощаджень України на імпульс від одиничного шоку на випадкове відхилення (інновацію) протягом 15-ти часових періодів. Під час цієї перевірки отримано значення реакції показника на імпульс (рис. 5), а також акумульоване значення реакції показника на цей імпульс (рис. 6).

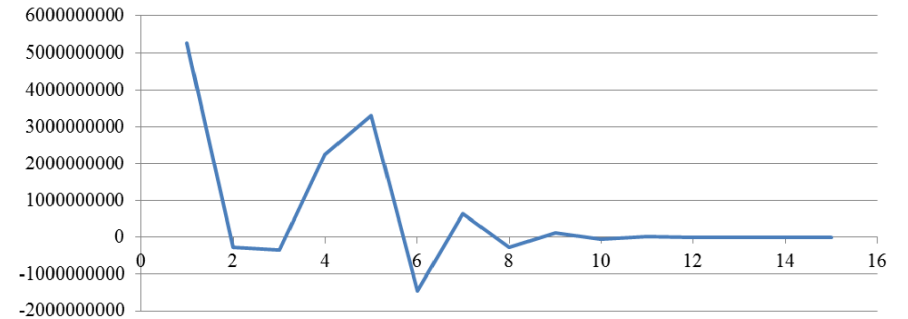

Рис. 5. Реакція показника внутрішніх валових заощаджень України на шок від інновації

Оскільки реакція показника внутрішніх валових заощаджень України з перебігом часу асимптотично наближається до нуля, це є свідченням стаціонарності процесу та адекватності запропонованої ARIMA(1,1,4)-моделі.

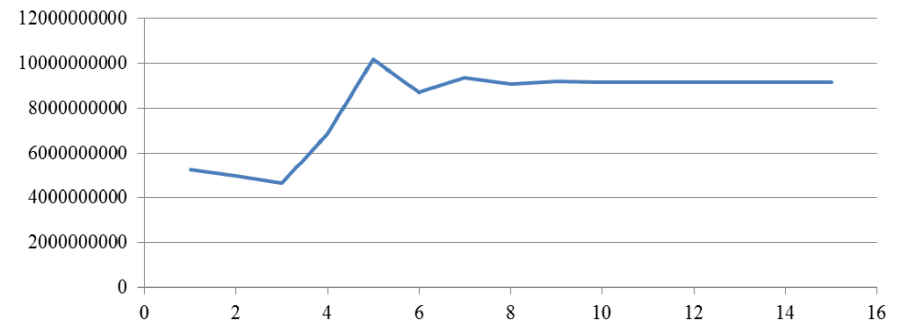

Рис. 6. Акумульоване значення реакції показника внутрішніх валових заощаджень України на шок від інновації

Акумульоване значення реакції показника внутрішніх валових заощаджень України з перебігом часу асимптотично наближається до свого довготермінового значення, що, як і у попередньому випадку, є свідченням стаціонарності процесу та адекватності побудованої моделі (3).

Підсумовуючи проведені тестування моделі (3), можемо стверджувати, що побудована ARIMA(1, 1, 4)-модель є адекватною, тому уніваріативне дослідження динаміки показника внутрішніх валових заощаджень України можна проводити за допомогою цієї моделі. Для того, щоб оцінити прогностичні властивості запропонованої моделі, покажемо спрогнозовані значення показника внутрішніх валових заощаджень України з 1994 по 2012 рр. (рис. 7).

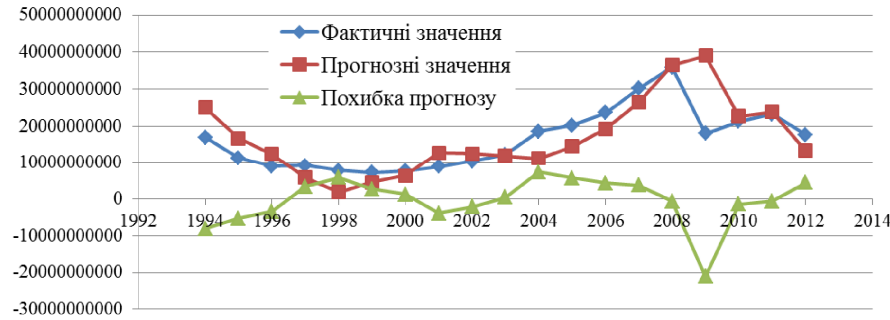

Рис. 7. Прогнозні значення показника внутрішніх валових заощаджень України за допомогою побудованої ARIMA(1, 1, 4)-моделі

Отриманому прогнозу характерні дуже близькі коливання навколо фактичних значень показника від початку прогнозного періоду і до 2008 р., 2009 р. прогнозне значення значно відхилилось від реального значення, що можна пояснити кризовими явищами, які відбулись в Україні. Цікавим виявився факт, що значення показника внутрішніх валових заощаджень України спрогнозовані на наступні кризові роки виявились досить точними.

Висновки. Отримані прогнози значення показника внутрішніх валових заощаджень України є адекватні та підтверджують можливість практичного застосування запропонованої моделі у прогнозуванні та дослідженні величини внутрішніх валових заощаджень України.

Наукова новизна запропонованої роботи полягає у тому, що для дослідження динаміки величини внутрішніх валових заощаджень України та її прогнозування вперше використано ARIMA-моделювання.

Література

1. Белозёров С. Сущность и функции финансов домашних хозяйств / С. Белозёров // *Вестник СПбГУ. – Сер.: Экономика. – 2006. – № 5 – С. 78-87.*
2. Доходи та заощадження в перехідній економіці України : монографія / В. Бандера, В. Буняк, М. Савлук та ін. / за ред. С. Панчишина, М. Савлука; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 407 с.
3. Кізіма Т.О. Фінанси домогосподарств: Сучасна парадигма та доміанти розвитку : монографія / Т.О. Кізіма. – К. : Вид-во "Знання", 2010. – 431 с.
4. Кузик О. Аналіз поведінки домогосподарств у сучасних економічних теоріях / О. Кузик // *Вісник Львівського університету : зб. наук. праць. – Сер.: Економічна. – 2009. – № 41 – С. 308-315.*
5. Станкевич Ю.Ю. Домогосподарство в ринковій економічній системі та його відображення у світовій економічній думці ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.01 – "Економічна теорія та історія економічної думки" / Ю.Ю. Станкевич. – К., 2010. – 19 с.

6. Шашнов С. Сбережения домашних хозяйств и проблемы их статистического изучения на микроуровне / С. Шашнов // *Вопросы статистики. – 2003. – № 1 – С. 13-25.*
7. Becker G. Economic Analysis and Human Behavior. In *Sociological Economics.* / G. Becker – London: Sage Publications Ltd., 1979. – 479 p.
8. Box George E.P. Time Series Analysis: Forecasting and Control, Revised Edition / G. Box, G. Jenkins. – Oakland, CA: Holden-Day, 1976. – 575 p.
9. Dickey D. Distribution of the Estimators for Autoregressive Time Series with a Unit Root / David Dickey, Wayne Fuller // *Journal of the American Statistical Association. – 1979. – № 74. – Pp. 427-431.*
10. Phillips P. Testing for a Unit Root in Time Series Regression / Peter Phillips Pierre Perron // *Biometrika. – 1988. – № 75. – Pp. 335-346.*
11. The World Bank. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.worldbank.org/>.

Жук Н.А., Здрок В.В. Анализ динамики величины внутренних валовых сбережений Украины

Проанализирована динамика одного из основных показателей экономической деятельности домохозяйств Украины на макроэкономическом уровне – внутренних валовых сбережений. Для исследования использован инструментарий эконометрического моделирования. На основании построенной авторегрессионной модели интегрированного скользящего среднего исследованы реакции величины внутренних валовых сбережений на шоки от инноваций, проанализированы графики фактических и теоретических значений автокорреляции и частичной автокорреляции построенной модели, а также осуществлено прогнозирование динамики показателя внутренних валовых сбережений Украины.

Ключевые слова: экономическая деятельность домохозяйств, внутренние валовые сбережения, эконометрическое моделирование, авторегрессионная модель скользящего среднего.

Zhuk M.O., Zdrok V.V. The Analysis of Ukrainian Gross Domestic Savings Value Dynamics

The analysis of dynamics of one of the main indicators of Ukrainian household economic activity at the macroeconomic level (gross domestic savings) is conducted. The research is made with the help of econometric modelling. The study of reaction of gross domestic savings value to shocks from innovations, analysis of graphs of actual and theoretical autocorrelation and partial autocorrelation values of developed model and forecasting of Ukrainian gross domestic savings indicator dynamics is made using the developed autoregressive integrated moving average model.

Keywords: household economic activity, gross domestic savings, econometric modeling, autoregressive moving average model.

УДК 339.9:332.135:336

Заст. директора М.Й. Ковач, канд. екон. наук –
Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ТРАНСФОРМАЦІЇ КОНТРОЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ

Глобалізація не означає зниження всіх національних меж. Національні господарства перетворюються на складові частини єдиної світогосподарської системи. Між ними встановлюються різноманітні відносини, формується економічне середовище. Визначено основні компоненти легального і нелегального світового господарства. Наведено ознаки порівняння легального та тіньового виробника, причини тіньової активності легально функціонуючого підприємства. Виділено три основні підходи щодо глобалізації – революційний, еволюційний і скептичний – та розкрито сутність підходів щодо глобалізації в контексті контрольних функцій держави.